

6 בינואר, 2020

ט' בטבת, תש"ף

מכתב מפמ"ר לרכזות עברית בבתי הספר היסודיים

רכזת עברית יקרה,

מכתב זה מופנה אלייך כמי שמובילה את המקצוע בבית הספר, כמי שוודאי מודעת כמוני לחשיבותו וכמי שיכולה להפנות את תשומת הלב של ההנהלה ושל המורים בבית הספר לחידושים ולמהלכים מרכזיים שקשורים אליו.

עם חזרתנו מחופשת החנוכה לתקופה אינטנסיבית של עשייה ולמידה רציתי להפנות את תשומת ליבך למספר נושאים שחשוב לנו לקדם יחד.

א. יום העברית במערכת החינוך

כידוע בכ"א בטבת חל יום הולדתו של אליעזר בן יהודה. יום זה הוגדר על ידי ממשלת ישראל כיום העברית. לקראת יום זה על מערכת החינוך לעסוק בשפה העברית, בתולדותיה, בייחודיותה, בחשיבותה לכל מרקם החיים בישראל ובמרכזיותה בתרבות היהודית בארץ ובתפוצות.

בבתי ספר רבים נערכת פעילות חוויתית לקראת יום העברית וכן במהלכו. זוהי פעילות מבורכת ומהנה שגורמת לילדים לאהוב את שפתם ולהיות גאים בה. אולם בפעילות כזאת אין די ויש להעמיק את הלמידה העיונית ולתכנן אותה כמהלך ארוך טווח לאורך שנות בית הספר.

באתר החינוך הלשוני תמצאי חומרי הוראה והעשרה אשר יסייעו לך ולמורות להיערך לקראת יום ייחודי זה (מובן שאין מדובר בהוראת הנושא למשך יום אחד בלבד אלא מדובר בהוראה מתמשכת יותר, לפניו ולאחריו).

חשוב לי להפנות את תשומת ליבך לכמה חידושים שפרסמנו השנה:

- **חוזר מנכ"ל מעודכן לתש"ף** שמרכז את ההנחיות ומגוון ההצעות לפעילויות
- **כלי עזר לרכזות**: העמדנו לרשותך כלי עזר שיסייע לך לתכנן את המהלך הבית ספרי ולבחור במשימות ובחומרים המתאימים לצרכיך ולצרכי בית הספר.
- **יחידות הוראה להרחבת הידע של המורים**: נבנו יחידות הדרכה על השפה העברית המיועדות למורים ומאפשרות להם להרחיב את הידע בתחומים אלו.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

- ערכנו רשימת חומרי למידה במרחב הפדגוגי ובספרי הלימוד שמתאימים להוראת הנושא
- רשימת מוזיאונים ומוסדות תרבות שנענו להזמנתנו והציגו תערוכות הקשורות בעברית. על בתי הספר לבחון התאמה של התערוכה לתלמידיהם.

ב. תהליכי הערכה

כידוע מערך ההערכה משתנה החל מתשפ"א, והשנה לא יתקיימו מבחני מיצ"ב חיצוניים בכיתות ה'. בתי הספר מוזמנים לפנות לראמ"ה בבקשה לקבל לידיהם את המבחנים הפנימיים לכיתה ה. חשוב שההערכה הפנימית בבתי הספר תתנהל כסדרה כדי לאפשר למורים לתכנן את ההוראה ולהתאימה למה שהילדים יודעים ולמה שעליהם לדעת עוד, בהתאם לתוכנית הלימודים.

אחד מתפקידי הרכזת הוא להניח תשתית לתרבות הערכה ולמידה בית ספרית. כלומר, הערכה אינה מקור של איום על תלמידים ומורים, אלא כלי לעבודה מקצועית מתמשכת עבור המורה ולהתבוננות עצמית עבור התלמיד. הערכה היא לא בהכרח מבחן. כלים להערכה פנימית הם מגוונים ולא חייבים להיות אחידים לכלל הכיתה. גם תנאי הביצוע יכולים להיות גמישים מבחינת זמן, התאמות לתלמידים השונים בכיתה ההטרוגנית, ועוד.

[באתר המפמ"ר תמצאו מידע על הכלים הקיימים להערכה פנימית.](#) חשוב לי לשמוע מכן על השימוש שנעשה בכלים אלה וכן על כלים נוספים שלדעתכן דרושים למערכת. השנה אנו פותחים אפשרות להתייעצות עם מומחים בכל הקשור להערכת כתיבה.

[ההרשמה כאן.](#)

ג. יחידות הוראה מתוקשבות

קריאה בסביבה דיגיטלית דומה במובנים רבים לקריאה של חומר מודפס, ובמובנים אחרים שונה ממנה. הצורך בקריאה ובהבנת הנקרא בסביבה הדיגיטלית הולך וגובר עם השנים, ועלינו ללמד את הילדים באופן מפורש אסטרטגיות ייחודיות לקריאה ובהבנת הנקרא בסביבה זאת. לצורך כך פותחו יחידות הוראה ייחודיות לקידום האוריינות הדיגיטלית והן מיועדות לכיתות ב-ה. תוכלו למצוא את היחידות [כאן](#).

לכיתות א-ג קיימות יחידות הוראה דיגיטליות המשלבות את הוראת המקצועות עברית ותרבות יהודית ישראלית. לצד מטרות בחינוך הלשוני - טיפוח קריאה ובהבנת הנקרא הרחבת אוצר מילים, ידע לשוני ושיח דבור – הן מותאמות גם לתוכנית הלימודים בתרבות יהודית ישראלית. תוכלו למצוא את היחידות באתר החינוך הלשוני תחת הלשונית [חומרי הוראה ולמידה/אוריינות בתחומי הדעת.](#)

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בקדם-יסודי וביסודי

אנא סייעו לנו ועודדו את המורות להשתמש ביחידות הדיגיטליות בשכבות הגיל השונות ולשלבן במהלכי ההוראה שלהן.

ד. תוכניות לעידוד הקריאה

ידוע באופן ברור שקריאה מרובה מרחיבה את הדעת ומעוררת סקרנות, תורמת לעושר לשוני ומסייעת לאיכות הלמידה ולקידום ההישגים. לצד כל אלה יש בה ערך תרבותי, חברתי וחינוכי רב לצד חוויה רגשית ואסתטית. משרד החינוך מקדם תוכניות לעידוד קריאה, ובהן ספריית פיז'מה בגני הילדים ובכיתות א-ב, שמחת הקריאה בכיתות ג-ו ומצעד הספרים לאורך כל שנות הלימודים.

לתוכנית **שמחת הקריאה** נוספו בשנת הלימודים תש"ף שלושה כותרים: "ליבי" מאת הדס לייבוביץ' לכיתות ג-ד; "מעין הנצח" מאת נטלי באביט לכיתה ה-ו (ממלכתי); "ילדי המסילה" מאת אדית נסביט לכיתות ה-ו (חמ"ד). לבתי ספר ממדד טיפוח 6 ומעלה נשלחות חבילות ובהן 30 ספרים מכל כותר. אנא דאגו לעשות שימוש בספרים ועודדו את המורות להיעזר ביחידות ההוראה שנלוות להם.

בתי הספר האחרים מוזמנים לרכוש את הספרים באופן עצמאי ולהשתתף בתוכנית שכוללת מהלכים רבים התומכים בעידוד קריאה. יחידות ההוראה לספרים שבתוכנית מתפרסמות באתר מפמ"ר בקישור "[שמחת הקריאה](#)" והן פתוחות לכלל המורים. בנוסף, מומלץ בחום להירשם לרשימת הדיוור של שמחת הקריאה ולקבל חומרי הוראה ותכנים נוספים שמטרתם להרחיב את ארגז הכלים המקצועי של המורות בהקשר לקידום קריאה בהנאה.

ה. השתלמויות למורים

מגוון האפשרויות לפיתוח מקצועי הקשור להוראת העברית רחב. נשארו מקומות בודדים בחלק מן ההשתלמויות המתקשבות שנפתחות עכשיו וחלק אחר יפתח במהלך הסמסטר השני או בחופשת הקיץ. אנא עקבו אחר המידע. מומלץ לעיין [ברשימת האפשרויות באתר המפמ"ר](#).

אפנה את תשומת ליבך להשתלמות ייחודית העוסקת בהוראת עברית לתלמידים שעברית אינה שפת אימם והם לומדים בכיתות הרגילות. תלמידים אלה אמנם לא מוגדרים עולים חדשים ולא נהנים מזכויות של תלמידים עולים, אך הם מגלים קשיים בקריאה ובהבנה בעברית, ולכן גם הישגיהם הלימודיים נמוכים. ההשתלמות היא בעלת אופי של למידת עמיתים בליווי מומחים והמורים יוזמנו להעלות בה נושאים ואירועים מתוך התנסותם בכיתה. בהשתלמות נבחן את הנושא, נרחיב את ארגז הכלים העומד לרשות המורה כדי

לקדם את התלמידים הללו כחלק מתהליכי ההוראה בכיתה ההטרוגנית. ניתן להירשם
[בקישור \(השתלמות 223\)](#)

1. מפגשים בהובלת רכזות העברית בהשתלמויות הבית ספריות

כדי לקדם את ההישגים של התלמידים ראוי שכל מורה העוסק במקצועות רבי מלל בכיתה יכיר את תוכנית הלימודים בחינוך הלשוני ויעסוק בקידום המיומנויות הקשורות להבנת הטקסט בתחום הדעת שלו. כדי לאפשר זאת נבנו מספר מודלות המאפשרות את הרחבת הידע הנ"ל בהשתלמויות הבית ספריות בהובלה של רכזות המעוניינות בכך. נשמח אם תצטרפי למהלך זה, נלווה אותך בהנחיה ונעמיד לרשותך את חומרי ההדרכה בהבנת הנקרא, הוראת כתיבה וקידום השיח הדבור. ליצירת קשר יש למלא את [השאלון](#).

רכזת יקרה, כמפמ"רית להוראת עברית בבתי הספר היסודיים אני רואה בך שותפה חיונית לעשייה. אנא, ראי עצמך מוזמנת לפנות אלי בכל דבר ועניין.

בהזדמנות זאת אני מבקשת להודות לעמיתותיי גילה קרול, מנהלת המחלקה למיומנויות יסוד באגף לחינוך יסודי, הגב' סיגל שאקי, ממונה על החינוך הלשוני בחמ"ד (מ"מ), ותרצה יהודה, הממונה על הוראת העברית במחוז החרדי, וכן למדריכות המחוזיות ולמדריכות שמלוות את העשייה במחוזות.

בברכה ובתודה לכולן

דליה הלוי,

מפמ"ר עברית בקדם-יסודי וביסודי

העתקים:

מר משה זעפרני, מנהל אגף שפות, המזכירות הפדגוגית
גילה קרול, מנהלת המחלקה למיומנויות יסוד, האגף לחינוך יסודי
סיגל שאקי, ממונה על החינוך הלשוני, מינהל החינוך הדתי
תרצה יהודה, מפקחת על העברית, המחוז החרדי
מדריכות מחוזיות